

STAN I STRUKTURA REJESTROWANEGO BEZROBOCIA NA WSI W 2015 ROKU

I. WSTĘP

Analiza danych statystycznych dotyczących bezrobocia na wsi, niezależnie od źródeł jego pochodzenia, potwierdza niekorzystną sytuację na rynku pracy ludności zamieszkałej na terenach wiejskich. Bezrobocie na wsi ma inny charakter niż w mieście, jest bardziej trwałe, a rynek pracy jest mniej elastyczny. Zachodzące przemiany gospodarcze wpłynęły nie tylko na poziom aktywności zawodowej mieszkańców obszarów wiejskich, ale ukazały społeczne i gospodarcze opóźnienia rozwojowe w rolnictwie i na terenach wsi. Analiza danych pokazuje również na wyraźny podział ludności zamieszkałej na wsi na związaną z gospodarstwami rolnymi oraz na ludność bezrolną, wskazując jednocześnie na trudniejszą sytuację tej drugiej. Należy jednak zaznaczyć, że w sytuacji spowolnienia gospodarczego, zmiany koniunkturalne i związaną z nimi utratę miejsc pracy bardziej odczuwają mieszkańcy miast, gdzie przede wszystkim usytuowane są zakłady pracy.

W opracowaniu wykorzystano głównie dane statystyczne gromadzone przez powiatowe urzędy pracy na podstawie sprawozdawczości o rynku pracy (sprawozdanie MPiPS-01 „O rynku pracy” wraz z załącznikami), dotyczącej bezrobocia rejestrowanego. W mniejszym stopniu przedstawiono dane odnoszące się do aktywności ekonomicznej ludności, publikowane przez Główny Urząd Statystyczny, stanowiące komplementarne dla bezrobocia rejestrowanego źródło informacji.

II. CHARAKTERYSTKA OBSZARÓW WIEJSKICH¹

Pod względem liczby ludności Polska znajduje się na 8 miejscu wśród krajów Unii Europejskiej. W przypadku natomiast gęstości zaludnienia plasujemy się w grupie średnio zaludnionych państw europejskich. Na 1 km² powierzchni mieszkają 123 osoby; w miastach 1 065, na terenach wiejskich 52. Od 2003 r. obserwuje się wzrost liczby ludności wiejskiej i jej udziału w ogólnej liczbie mieszkańców.

W roku 2015 w porównaniu z rokiem poprzednim, liczba osób zamieszkałych na wsi wzrosła o 20,7 tys., tj. o 0,1%. Największy przyrost nastąpił na terenach wiejskich województw: pomorskiego – o 13,4 tys. osób, tj. o 1,7% i wielkopolskiego – o 8,5 tys. osób, tj. o 0,5%. Największy ubytek liczby mieszkańców z terenów wiejskich odnotowano w województwach: lubuskim – o 19,1 tys. osób, tj. o 5,1%, oraz świętokrzyskim, lubelskim i podlaskim (pow. 2,0 tys. osób w każdym, tj. od 0,2% do 0,4%).

Do najgęściej zaludnionych obszarów wiejskich należą obszary w województwach małopolskim i śląskim (odpowiednio 128 i 122 osoby/km²), do najrzadziej (mniej niż 40 osób/km²) w podlaskim, warmińsko-mazurskim, zachodniopomorskim i lubuskim.

Obszary wiejskie zajmują w Polsce powierzchnię 290,9 tys. km², co stanowi 93,0% obszaru kraju. Na obszarach wiejskich w 2015 r. mieszkało 15.244,7 tys. osób, tj. 39,6% ogółu ludności. Społeczeństwo polskie jest więc silnie zurbanizowane, jednak ponad 1/3 ludności kraju to osoby stale mieszkające na wsi.

Należy też podkreślić, że zgodnie z wynikami opracowanej przez Główny Urząd Statystyczny, prognozy ludności na lata 2014-2050, do końca tego okresu będziemy obserwować ubytek ludności w miastach, natomiast na terenach wiejskich do 2030 roku liczebność zamieszkującej tam populacji będzie wzrastała.

Zróźnicowanie przebiegu zmian stanu ludności oraz dynamiki tych procesów na obszarach miejskich i wiejskich wynika m.in. z odrębności procesów wymierania populacji, czy

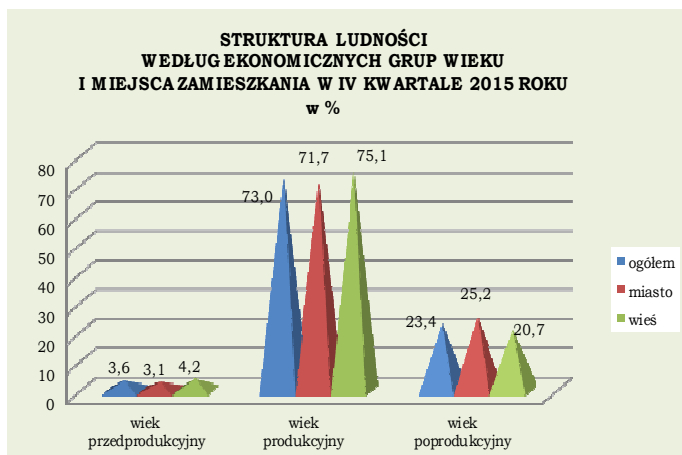
¹ Źródło:

„Powierzchnia i ludność w przekroju terytorialnym w 2015 r.”, GUS, Warszawa 2015
„Prognoza ludności Polski na lata 2014-2050”, GUS, Warszawa 2014

Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej Departament Rynku Pracy

z odmienności zachowań prokreacyjnych ludności (głównie różnica średniego wieku rodzenia i liczby rodzonych dzieci). Na przebieg zmian w liczebności populacji na terenach miejskich i wiejskich również w znacznym stopniu wpływają obserwowane od kilku lat zmiany w charakterze migracji ze wsi do miast. Wyraźnie widoczne jest zmniejszenie znaczenia migracji stałych, na rzecz migracji związanych z pracą lub nauką oraz rosnące migracje z miast na tereny wiejskie, zwłaszcza wokół dużych aglomeracji miejskich. Zmiany te powodowane są niższymi kosztami utrzymania na tych obszarach, jak też są wyrazem rosnącego statusu ekonomicznego, umożliwiającego zamieszkanie w korzystniejszym ekologicznie rejonie. Jednocześnie wsparcie z budżetu unijnego przyczynia się do realizacji wielu inwestycji na obszarach wiejskich, w tym w zakresie poprawy infrastruktury, ochrony środowiska, podejmowania działalności agroturystycznej.

Mimo pozytywnych zmian zachodzących na wsi, nadal obserwuje się zjawisko zwiększonej migracji za granicę z terenów wiejskich. W ostatnich latach tempo wyjazdów na pobyt stały zostało wyhamowane, wzrosła natomiast skala wyjazdów na pobyt czasowy. Niepokojący pozostaje fakt, że wyjeżdżają osoby młode i lepiej wykształcone, tym bardziej, że generalnie poziom wykształcenia mieszkańców wsi kształtuje się niekorzystnie w porównaniu z ludnością miast. Według BAEL, IV kwartał 2015 r., największy odsetek wśród ludności wiejskiej w wieku 15 lat i więcej – 30,1% – stanowiły osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym oraz gimnazjalnym, podstawowym i niepełnym podstawowym – 27,5%, podczas gdy w miastach udział ludności o tym poziomie wykształcenia wynosił odpowiednio 20,8% i 14,6%. Wykształcenie wyższe posiadało 13,1% ludności wiejskiej, natomiast ludności miejskiej 28,4%.

Biorąc pod uwagę strukturę wiekową ludności, z punktu widzenia zasobów pracy, rozkład wiekowy ludności wiejskiej był korzystniejszy niż w miastach. Wyższy w stosunku do ogólnej liczby pozostawał na wsi odsetek osób w wieku produkcyjnym – 75,0%, przy 71,7% w miastach, oraz w wieku mobilnym (do 44 lat) – 47,1%, wobec 43,9% w miastach. Niższy na wsi był odsetek osób starszych (w wieku powyżej 60 roku życia), wynoszący w IV kwartale 2015 r. 24,4%, wobec 29,3% w miastach, wyższy natomiast, kształtujący się na poziomie 16,1%, osób młodych (do 24 roku życia), przy

11,8% wśród ludności miast.

Dużym problemem pozostaje bezrobocie ludności bezrolnej z terenów wiejskich, zwłaszcza mieszkających na wsiach byłych pracowników zlikwidowanych przedsiębiorstw i instytucji pracujących na rzecz rolnictwa i ich rodzin, jak również osób zatrudnionych poprzednio w innych zlikwidowanych bądź ograniczających miejsca pracy zakładach.

Charakterystyczne dla ludności pracującej z obszarów wiejskich są też dojazdy do pracy poza miejsce zamieszkania, stanowiące najczęściej jedyny sposób na podjęcie zatrudnienia. Ma to istotne znaczenie przy niskiej mobilności społeczeństwa.

Na wsi polskiej mamy więc do czynienia z nadmiarem siły roboczej w rolnictwie i brakiem miejsc pracy dla ludności nierolniczej. Mając na uwadze przedstawione powyżej tylko niektóre uwarunkowania dotyczące ludności zamieszkującej na obszarach wiejskich należy podkreślić, że aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych z tych obszarów wymaga podejmowania kompleksowych działań, które pomogą im w znalezieniu zatrudnienia, w tym przede wszystkim w sektorze pozarolniczym.

III. AKTYWNOŚĆ ZAWODOWA LUDNOŚCI ZAMIESZKAŁEJ NA WSI²

W IV kwartale 2015 r. zbiorowość aktywnych zawodowo w wieku 15 lat i więcej wynosiła 17.489,0 tys. osób. natomiast biernych zawodowo 13.473,0 tys. W odniesieniu do analogicznego okresu 2014 r. liczba osób aktywnych zawodowo zwiększyła o 62,0 tys., tj. o 0,4%. Populacja biernych zawodowo uległa zmniejszeniu – o 70,0 tys., tj. o 0,5%. W ramach populacji aktywnych zawodowo nastąpił wzrost liczby pracujących – o 262,0 tys., tj. o 1,6%, podczas gdy liczba bezrobotnych zmniejszyła się o 200,0 tys., tj. o 14,2%. Podobne tendencje odnotowane zostały w miastach, natomiast na wsi wzrosła liczba biernych zawodowo.

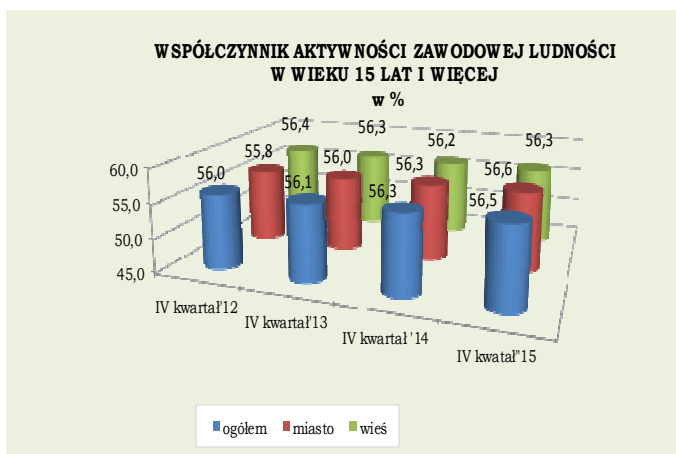
Tab. 1. Ludność aktywna i bierna zawodowo w IV kwartale 2015 r.

Wyszczególnienie	Aktywni zawodowo			Bierni zawodowo
	ogółem	pracujący	bezrobotni	
w tysiącach				
Ogółem	17 489	16 280	1 210	13 473
Miasta	10 647	9 955	692	8 156
Wieś	6 842	6 325	518	5 317

W wyniku tych zmian na rynku pracy zmniejszyło się obciążenie pracujących osobami niepracującymi. Na 1000 osób pracujących ogółem przypadały 902 osoby niepracujące. Wskaźnik ten w miastach wyniósł 889 osób, na wsi 923 osoby. W 2014 r. kształtował się na poziomie 934 osób, 927 osób w miastach oraz 944 osób na wsi.

W IV kwartale 2015 r. ludność aktywna zawodowo stanowiła 56,5% ogółu ludności w wieku 15 lat i więcej, w tym 56,6% w miastach i 56,3% na wsi. Na przestrzeni roku odnotowano wzrost współczynnika aktywności zawodowej ogółem o 0,2 punktu procentowego, z tego w miastach o 0,3 punktu oraz na wsi o 0,1 punktu. Z przedstawionych danych widać, że przy ogólnym wzroście aktywności zawodowej w skali roku, na wsi pozostawała ona niższa niż w miastach.

Najwyższy, wynoszący 86,4%, poziom aktywności zawodowej ludności zamieszkałej na wsi obserwowany był dla osób z przedziału wiekowego 40-44 lata, stosunkowo niski wśród młodzieży (15 - 24 lata) – w wysokości 36,3% oraz dla ludności w wieku poprodukcyjnym (60 lat i więcej kobiety i 65 lat i więcej mężczyźni) – w wysokości 6,2%. Biorąc natomiast pod uwagę istotny na rynku pracy poziom wykształcenia, najwyższym współczynnikiem aktywności zawodowej ludności zamieszkałej na wsi charakteryzowały się osoby z wykształceniem wyższym (82,3%) oraz średnim zawodowym (73,1%). Najniższą natomiast aktywnością zawodową, na poziomie 20,5%, cechowały się osoby z wykształceniem gimnazjalnym, podstawowym i niepełnym podstawowym.

W IV kwartale 2015 r. pracowało 16.280,0 tys. osób w wieku 15 lat i więcej. Z ogółu pracujących, liczba osób zamieszkałych na wsi wyniosła 6.325,0 tys., czyli 38,9%. Na przestrzeni omawianego roku odnotowano wzrost ogólnej liczby pracujących o 262,0 tys. osób (o 1,6%). Wzrost ten generowany był przede wszystkim przez zwiększenie liczby pracujących zamieszkałych w miastach – o 183,0 tys. osób, tj. o 1,9% i w mniejszym stopniu na wsi - o 79,0 tys. osób, tj. o 1,3%.

² Źródło: Kwartalna informacja o rynku pracy, GUS, Warszawa 2016

Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
Departament Rynku Pracy

Tab. 2. Wskaźnik zatrudnienia

Wyszczególnienie	IV kwartał 2015	przyrost/spadek do IV kw. 2014
	w %	w punktach
Ogółem	52,6	0,9
Miasto	52,9	1,0
Wieś	52,0	0,6

Wskaźnik zatrudnienia w ciągu roku zwiększył się o 0,9 punktu procentowego, tak że pracujący stanowili 52,6% ogółu ludności w wieku 15 lat i więcej. Wzrost wartości wskaźnika dotyczył zarówno ludności z obszarów miejskich (o 1,0 punktu procentowego), jak i wiejskich (o 0,6 punktu) i wynosił odpowiednio 52,9% i 52,0%. Tempo wzrostu wskaźnika zatrudnienia na wsi, jak i jego poziom były jednak niższe niż w miastach. Należy jednocześnie podkreślić, że odsetek osób pracujących będących w wieku produkcyjnym (18-59/64 lata) w ogólnej liczbie ludności w tym wieku, był na wsi niższy i wynosił 67,5%, wobec 70,8% w miastach. Niższy niż w miastach (o 2,2 punktu) był również odsetek pracujących w wieku poprodukcyjnym, wynoszący 6,2%. Wyższy natomiast pozostawał odsetek pracujących w wieku przedprodukcyjnym, kształtujący się na poziomie 1,7%, wobec 1,2% w miastach.

Według BAEL, w IV kwartale 2015 r. stopa bezrobocia ogółem wyniosła 6,9%. Natężenie bezrobocia spadło zatem na przestrzeni roku o 1,2 punktu procentowego, w tym w miastach o 1,3, a na wsi o 0,9 punktu, kształtując się na poziomie odpowiednio 6,5% i 7,6%.

Wysoka pozostaje liczba biernych zawodowo, choć populacja ta zmniejsza się. W IV kwartale omawianego roku zbiorowość biernych zawodowo, w liczbie 13.473,0 tys. osób, stanowiła 43,5% ogółu ludności w wieku 15 lat i więcej. Była więc o 70,0 tys. osób (0,5%) niższa niż przed rokiem. Spadek ten, co należy podkreślić, generowany był tylko w miastach. W porównaniu z IV kwartałem 2014 r., liczba biernych zawodowo w miastach zmniejszyła się o 71,0 tys. osób, tj. o 0,9%, na obszarach wiejskich wzrosła o 2,0 tys. (0,1%). Wysoki odsetek ludności w wieku produkcyjnym wśród biernych zawodowo (39,9% miasto i 46,0% wieś), świadczy nie tylko o przedłużającym się okresie wejścia na rynek pracy przez ludzi młodych (kontynuacja nauki, uzupełnianie kwalifikacji), ale i o rosnącej grupie osób nabywających uprawnienia do świadczeń społecznych (emerytur, świadczeń przedemerytalnych).

W IV kwartale 2015 r. te dwie przyczyny nieaktywności zawodowej wskazywane były odpowiednio przez 21,3% oraz 43,7% biernych zawodowo mieszkańców wsi. Relatywnie wysoki, wynoszący 14,7% pozostawał na wsi odsetek biernych zawodowo z powodu obowiązków rodzinnych i związanych z prowadzeniem domu oraz z tytułu chorób i niepełnosprawności, kształtujący się na poziomie 14,5%.

Odnosząc się do przyczyn nieposzukiwania pracy przez mieszkańców miast, odsetek kontynuujących naukę bądź uzupełniających kwalifikacje był nieco niższy (18,5%) od wielkości wykazanych na wsi, dużo wyższy natomiast, wynoszący 52,0%, był odsetek biernych zawodowo z tytułu przejścia na emeryturę. Różnice te widoczne były zwłaszcza w grupie biernych zawodowo będących w wieku produkcyjnym – w miastach emerytura była przyczyną bierności dla 12,9% osób z tej grupy, na wsi dla 10,0%. Prezentując powyższe dane należy jednocześnie podkreślić, że 60,5% ludności biernej zawodowo mieszkało w miastach.

IV. BEZROBOCIE REJESTROWANE LUDNOŚCI ZAMIESZKAŁEJ NA WSI

1. Poziom i natężenie bezrobocia

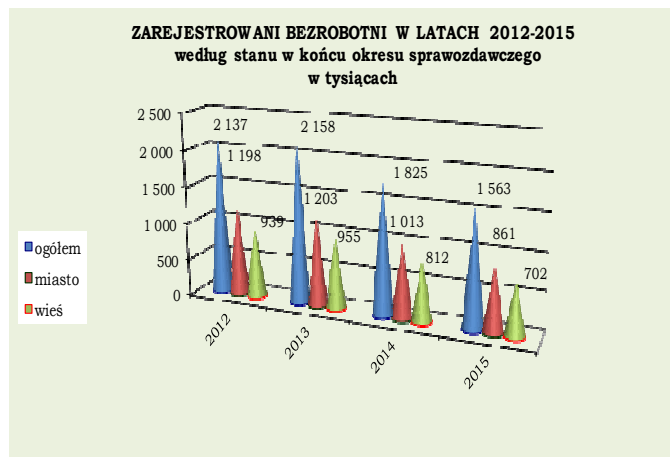
Obok wielu zmian w gospodarce, najbardziej dynamiczne, ale i dotkliwe przemiany dokonały się w sferze rynku pracy. Pojawiło się masowe bezrobocie, osiągające w latach 1993-1994, poziom prawie 3 mln osób. Tak znaczny wzrost bezrobocia w tym okresie był efektem ograniczania nadmiernego zatrudnienia w gospodarce. W kolejnych latach notowano okresy zarówno spadku jak i wzrostu liczby bezrobotnych. Obniżenia do poziomu poniżej 2 mln osób pod koniec lat dziewięćdziesiątych i ponownego wzrostu liczby osób pozostających bez pracy, do wysokości ponad 3,2 mln osób w 2002 r. Stopa bezrobocia wynosiła wówczas 20,0% ludności aktywnej zawodowo i należała do najwyższych w Europie. W latach 2003-2008 notowany był stały spadek liczby bezrobotnych (od nieco ponad 40,0 tys. osób do ponad 560,0 tys. osób). Wpływ kryzysu światowego na gospodarkę, spowodował odwrócenie tych korzystnych tendencji. Osłabienie gospodarcze znalazło odzwierciedlenie w wyraźnym

Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej Departament Rynku Pracy

wzroście bezrobocia w roku 2009 – do poziomu 1.892,7 tys. osób, tj. o 418,9 tys. (28,4%) w ujęciu rocznym. W latach 2010 -2013 tempo wzrostu bezrobocia było wyraźnie słabsze (poza rokiem 2012, w którym przekroczyło 150 tys. osób), a w ostatnich dwóch latach odnotowany został spadek liczby bezrobotnych. W 2014 r. o 332,7 tys. osób, tj. o 15,4% i w omawianym 2015 r. o 261,8 tys. osób, tj. 14,3%, co pozwoliło na ukształtowanie się liczby bezrobotnych na poziomie 1.563,3 tys. Stopa bezrobocia rejestrowanego natomiast zmniejszyła się w ujęciu rocznym o 1,6 punktu procentowego i wyniosła 9,8%.

Podobnym zmianom podlegała liczba bezrobotnych zamieszkałych na wsi z tym, że procesy te monitorowane są od 1994 r., w którym to informacje według miejsca zamieszkania wprowadzone zostały do statystyk Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

W końcu 1994 r. bezrobotni mieszkańcy wsi w liczbie 1.157,9 tys. stanowili 40,8% ogółu bezrobotnych. Tak jak bezrobocie ogółem, od tego okresu wiejski rynek pracy charakteryzował się spadkową tendencją liczby bezrobotnych. Pod koniec lat dziewięćdziesiątych nastąpił ponowny gwałtowny wzrost bezrobocia na wsi. Wzrost ten utrzymywał się przez kolejne lata. W 2002 r. bezrobocie na obszarach wiejskich osiągnęło najwyższy poziom (ponad 1,3 mln osób). Od 2003 r. do 2008 r. notowany był spadek liczby bezrobotnych zamieszkałych na wsi, przy czym dynamika spadku była słabsza niż w miastach. W 2009 r. bezrobocie na wsi również wyraźnie wzrosło - o 162,5 tys., tj. aż o 24,2%. Wzrost bezrobocia, ale już w mniejszej skali utrzymywał się przez cztery kolejne lata - odpowiednio o 2,8%, o 2,1%, o 7,4% i o 1,7% w ujęciu rocznym.

Od 2014 r. na obszarach wiejskich, tak jak i w miastach, notowany był spadek bezrobocia. Na przestrzeni 2014 roku o 142,7 tys. osób, czyli o 14,9% oraz w ciągu roku 2015 o 110,5 tys. osób (o 13,6%). W końcu omawianego roku poziom bezrobocia na wsi wyniósł 701,6 tys. osób, dynamika spadku bezrobocia na obszarach wiejskich była jednak słabsza niż w miastach, gdzie liczba bezrobotnych zmniejszyła się o 151,3 tys. osób, tj. o 14,9%. Słabsze niż w miastach tempo spadku bezrobocia spowodowało, że odsetek bezrobotnych zamieszkałych na wsi zwiększył się

w ciągu roku o 0,4 punktu procentowego i ukształtował na poziomie 44,9%. Należy jednak zaznaczyć, że względny spadek liczby bezrobotnych mieszkańców wsi odnotowano we wszystkich województwach, przy czym największy w wielkopolskim (o 19,7%), pomorskim (o 18,9%), lubuskim (o 18,4%), oraz dolnośląskim (o 16,4%).

Istotne jest też przestrzenne zróżnicowanie bezrobocia na wsi. Procentowy udział mieszkańców wsi w ogólnej liczbie bezrobotnych oscylował od 22,0% (w województwie śląskim) do 63,2% (w podkarpackim), przy czym w 9 województwach przekraczał średnią dla kraju. Relatywnie niski odsetek zamieszkałych na wsi odnotowano w województwach łódzkim, podlaskim i dolnośląskim, odpowiednio na poziomie 33,1%, 36,5% i 37,4%. Przekraczający natomiast połowę ogólnej liczby bezrobotnych województwa, poza wymienionym podkarpackim, odnotowano w województwach świętokrzyskim (56,2%), lubelskim (55,8%), małopolskim (53,3%) oraz warmińsko-mazurskim (50,9%). Wymienione województwa o najwyższym udziale bezrobotnych zamieszkałych na wsi w stosunku do ogółu bezrobotnych charakteryzowały się jednocześnie najwyższym udziałem ludności zamieszkałej na wsi w stosunku do ogólnej liczby ludności.

Mając na uwadze natężenie bezrobocia, mierzone udziałem bezrobotnych do cywilnej ludności aktywnej zawodowo (stopa bezrobocia), nie jest ono różnicowane ze względu na stałe miejsce zamieszkania lub pobytu zarejestrowanych w urzędach pracy bezrobotnych. Niemniej jednak w wymienionych wcześniej województwach o wysokim udziale bezrobotnych mieszkańców wsi, stopa bezrobocia przekraczała średnią dla kraju, wynoszącą 9,8%. Wyraźnie najwyższa stopa bezrobocia wśród wymienionych województw

Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

Departament Rynku Pracy

wystąpiła w województwie warmińsko-mazurskim (16,3%), natomiast w podkarpackim, świętokrzyskim oraz lubelskim kształtowała się odpowiednio na poziomie 13,2%, 12,5% i 11,7%. Tylko w województwie małopolskim była niższa od średniej krajowej i wynosiła 8,4%.

Biorąc natomiast pod uwagę stopę liczoną w odniesieniu do ludności pracującej poza rolnictwem indywidualnym (też bez podziału na miasto i wieś), w końcu 2015 r. wynosiła ona 12,9% i w stosunku do stanu w końcu 2014 r. zmniejszyła się o 2,7 punktu procentowego. Najwyższą stopę liczoną w stosunku do ludności pracującej poza rolnictwem indywidualnym, świadczącą pośrednio o braku miejsc pracy w przemyśle, w usługach lub w rolnictwie dla nierolniczej części mieszkańców wsi, odnotowano w województwie warmińsko-mazurskim (22,7%) oraz w wymienionych wcześniej województwach podkarpackim (22,3%), świętokrzyskim (20,9%) i lubelskim (21,1%).

Stopa bezrobocia liczona w stosunku do ludności pracującej poza rolnictwem indywidualnym świadczy pośrednio o bezrobociu ukrytym na wsi. Zjawiska tego nie można jednak dokładnie określić z uwagi na to, że część ludności wiejskiej, mimo że stanowi niewykorzystaną siłę roboczą, nie spełnia jednego z kryteriów niezbędnych do uzyskania statusu bezrobotnego, określonego w ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2016 r. poz. 645). Kryterium to dotyczy wielkości gospodarstwa rolnego, stąd w statystykach wykazywane są jedynie osoby posiadające gospodarstwo rolne o powierzchni nieprzekraczającej 2 ha przeliczeniowych. Według stanu w końcu 2015 r. zarejestrowanych było 43,2 tys. bezrobotnych posiadających takie gospodarstwo. Na przestrzeni roku ich liczba spadła o 4,9 tys. osób, tj. o 10,3%.

Zmniejszenie bezrobocia wśród tej subpopulacji, przy spadku ogólnej liczby bezrobotnych zamieszkałych na wsi, skutkowało mimo to niewielkim wzrostem, do wysokości 6,2% (o 0,2 punktu), jej udziału w odniesieniu do bezrobotnych mieszkańców wsi. Najwyższy odsetek bezrobotnych posiadających gospodarstwo rolne w stosunku do ogółu bezrobotnych zamieszkałych na wsi odnotowano w województwach: podkarpackim (14,5%), świętokrzyskim (13,3%), łódzkim (11,8%), lubelskim (8,4%), najniższy natomiast w: zachodniopomorskim (0,1%), lubuskim (0,3%), dolnośląskim (0,7%) oraz warmińsko-mazurskim (0,9%).

Mając na uwadze powyższe dane można powiedzieć, że sytuacja ludności zamieszkałej na wsi pozostaje trudna, i że złożyły się na to różne przyczyny. Generalnie do najważniejszych przyczyn utrzymującego się wysokiego bezrobocia ludności zamieszkałej na wsi zaliczyć należy niewystarczającą liczbę miejsc pracy zarówno na wsi, jak i w miastach dla ludności niezwiązanej z gospodarstwami rolnymi.

2. Płynność bezrobocia

W omawianym 2015 r., tak na wsi jak i w miastach, płynność bezrobocia charakteryzowała się zmniejszeniem napływu oraz odpływu bezrobotnych z rejestrów urzędów pracy. W miastach napływ, w stosunku do napływu z 2014 r. spadł o 4,3%, na wsi o 2,2%. W miastach, odpływ z bezrobocia w porównaniu z poprzednim rokiem był niższy o 6,2%, na wsi o 4,7%. Na przestrzeni całego 2015 r. do urzędów pracy zgłosiło się 1.013,7 tys. osób zamieszkałych na wsi, czyli 23,2 tys. osób mniej niż w 2014 r. Z liczby tej status osoby bezrobotnej po raz pierwszy uzyskało 182,1 tys. osób, a do ewidencji po raz kolejny powróciło 831,6 tys. osób, czyli 82,0% całego napływu tej populacji (w 2014 r. – 80,9%).

Odpływ z bezrobocia wśród mieszkańców wsi wyniósł w omawianym okresie 1.123,6 tys. osób i był o 55,9 tys. niższy niż w poprzednim roku.

Biorąc pod uwagę przyczyny wyrejestrowań, najwięcej osób bezrobotnych zamieszkałych na wsi opuściło rejestry z tytułu podjęcia pracy. W całym 2015 r. było to 550,7 tys. osób, czyli 49,0% całego odpływu z bezrobocia tej populacji. Pracę niesubsydiowaną podjęło 461,0 tys. osób, natomiast pracę subsydiowaną 89,7 tys. W porównaniu z 2014 r. liczba podjęć pracy ogółem była o 2,5 tys. osób (0,5%) wyższa, przy czym wzrost ten dotyczył podjęć pracy subsydiowanej (o 11,7 tys. osób, tj. o 15,0%), przy spadku podjęć pracy niesubsydiowanej (o 9,2 tys. osób, tj. o 2,0%).

Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
Departament Rynku Pracy

Tab. 3. Bilans bezrobotnych według miejsca zamieszkania w 2015 r.

Wyszczególnienie	Napływ i odpływ bezrobotnych					
	ogółem		zamieszkali na wsi		zamieszkali w miastach	
	tys.	%	tys.	%	tys.	%
Napływ	2 368,8	100,0	1 013,7	100,0	1 355,0	100,0
po raz pierwszy	422,4	17,8	182,1	18,0	240,3	17,7
po raz kolejny	1 946,4	82,2	831,6	82,0	1 114,7	82,3
Odpływ	2 630,6	100,0	1 123,6	100,0	1 507,0	100,0
w tym z powodu						
podjęcia pracy	1 283,9	48,8	550,7	49,0	733,3	48,7
z tego						
pracy niesubsydiowanej	1 092,9	41,5	461,0	41,0	632,0	41,9
w tym sezonowej	59,2	2,3	30,7	2,7	28,5	1,9
pracy subsydiowanej	191,0	7,3	89,7	8,0	101,3	6,7
w tym						
prac interwencyjnych	44,5	1,7	22,7	2,0	21,9	1,5
robót publicznych	37,3	1,4	20,4	1,8	16,8	1,1
podjęcia działalności gospodarczej	47,1	1,8	19,5	1,7	27,6	1,8
podjęcia pracy w ramach refundacji kosztów zatrudnienia bezrobotnego	45,0	1,7	20,2	1,8	24,8	1,6
innych prac	4,3	0,2	1,4	0,1	2,9	0,2
rozpoczęcia szkolenia	67,6	2,6	28,9	2,6	38,7	2,6
rozpoczęcia stażu	212,5	8,1	101,6	9,0	110,9	7,4
rozpoczęcia przygotowania zawodowego dorosłych	0,3	0,0	0,1	0,0	0,2	0,0
rozpoczęcia pracy społecznie użytecznej	45,1	1,7	22,4	2,0	22,7	1,5
niepotwierdzenia gotowości do podjęcia pracy	585,8	22,3	234,3	20,9	351,5	23,3
dobrowolnej rezygnacji ze statusu bezrobotnego	158,1	6,0	75,0	6,7	83,1	5,5

Wymieniając inne poza pracą subsydiowaną formy aktywizacji kierowane do bezrobotnych (szkolenia, staże u pracodawcy, przygotowanie zawodowe dorosłych, prace społecznie użyteczne), łącznie w 2015 r. podjęło je 153,1 tys. bezrobotnych zamieszkałych na wsi. W odniesieniu do poprzedniego roku oznacza to, że z wymienionych form skorzystało o 6,2 tys. (3,9%) bezrobotnych z obszarów wiejskich mniej. Osoby wyłączone z tego tytułu z ewidencji urzędów pracy stanowiły 13,6% całego odpływu tej populacji. Rok 2015 był więc rokiem, w którym odnotowano spadek liczby bezrobotnych mieszkańców wsi korzystających z tych form przeciwdziałania bezrobociu, przy czym wyraźnie niższa była liczba osób skierowanych na staże (spadek o 3,5 tys. osób, tj. o 3,3%) oraz na szkolenia (spadek o 3,4 tys. osób, tj. o 10,6%).

Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

Departament Rynku Pracy

W 2015 r. status bezrobotnego z powodu podjęcia nauki utraciło 3,2 tys. osób, tj. 0,3% wyrejestrowań tej populacji. W odniesieniu do 2014 r. liczba osób z obszarów wiejskich podejmujących naukę była niższa o 0,4 tys., przy niezmienionym udziale procentowym w odniesieniu do ogółu osób wyrejestrowanych zamieszkałych na wsi.

Z tytułu osiągnięcia wieku emerytalnego, nabycia praw emerytalnych lub rentowych oraz nabycia praw do świadczenia przedemerytalnego wyrejestrowano 25,8 tys. osób, tj. o 3,0 tys. osób (10,5%) mniej niż w poprzednim roku. Osoby wyrejestrowane z wymienionych tytułów stanowiły 2,3% ogółu wyrejestrowanych z ewidencji bezrobotnych mieszkańców wsi, tj. ich odsetek był niższy o 0,1 punktu w odniesieniu do poprzedniego roku.

Dobrowolnie ze statusu bezrobotnego zrezygnowało w omawianym okresie 75,0 tys. osób, co stanowiło 6,7% całego odpływu tej kategorii bezrobotnych. W roku poprzednim wyrejestrowano z tego powodu 80,8 tys. osób (6,9%).

Relatywnie wysoki był odsetek wyłączeń z powodu niepotwierdzenia gotowości do pracy. W ciągu całego 2015 r. wyrejestrowano z tego tytułu 234,3 tys. osób zamieszkałych na wsi, czyli 20,9% odpływu tej populacji (wobec 292,4 tys. osób, tj. 24,8% w 2014 r.).

Odnosząc się do płynności bezrobocia na wsi, odpowiednio do ogółu zarejestrowanych i wyrejestrowanych bezrobotnych, napływ tej populacji w 2015 r. stanowił 42,8% całego napływu bezrobotnych w tym okresie (w 2014 r. – 42,3%). Odpływ z bezrobocia z obszarów wiejskich stanowił 42,7% ogółu wyrejestrowanych bezrobotnych (w stosunku do poprzedniego roku udział ten był wyższy o 0,4 punktu procentowego). Należy jednocześnie podkreślić, że w ujęciu rocznym bezwzględny spadek napływu do bezrobocia osób zamieszkałych na wsi był 2,6-krotnie słabszy niż w miastach, słabszy prawie 2-krotnie był również odpływ.

Podjęcia pracy przez bezrobotnych z obszarów wiejskich stanowiły 42,9% wszystkich podjęć pracy w 2015 r. (wobec 42,6% w 2014 r.) Należy przy tym podkreślić, że podjęcia pracy subsydiowanej stanowiły 47,0% wyrejestrowań z tego tytułu, natomiast podjęcia pracy niesubsydiowanej odpowiednio 42,2% wyrejestrowań.

Bezrobotni z obszarów wiejskich stanowili 40,0% ogółu bezrobotnych wyrejestrowanych w 2015 r. z powodu niepotwierdzenia gotowości do podjęcia pracy, zaś odsetek tych, którzy dobrowolnie zrezygnowali ze statusu bezrobotnego kształtował się na poziomie 47,4%.

Istotne jest też pokazanie kształtowania się poziomu wskaźnika płynności rynku pracy, czyli udziału bezrobotnych, którzy w ciągu roku podjęli pracę, do liczby nowo zarejestrowanych w tym samym okresie. W 2014 r. wskaźnik ten wynosił dla miast 52,1% i dla obszarów wiejskich 52,9%. W 2015 r. zwiększył się do 54,1% w miastach i do 54,3% na wsi. Oznacza to, że w omawianym roku, w porównaniu do roku poprzedniego, zarówno w miastach jak i na wsi, więcej bezrobotnych podjęło pracę w stosunku do rejestrujących się.

3. Aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu

Do zadań samorządu powiatu w zakresie polityki rynku pracy należy m.in. opracowywanie i realizacja programu promocji zatrudnienia oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy, a także udzielanie pomocy bezrobotnym w znalezieniu pracy poprzez pośrednictwo pracy, poradnictwo zawodowe i informację zawodową. W ramach tych zadań przez powiatowe urzędy pracy organizowane są bądź prowadzone aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu. Wśród nich wymienić należy m.in. kierowanie na dotowane z Funduszu Pracy prace interwencyjne i roboty publiczne, pomoc w podjęciu działalności na własny rachunek, organizację szkoleń, staży, przygotowania zawodowego dorosłych, prac społecznie użytecznych, prowadzenie doradztwa zawodowego. Na mocy noweli ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy od maja 2014 r. wprowadzone zostały nowe formy aktywizacji mające na celu ułatwienie młodym bezrobotnym wejście na rynek pracy i zdobycie stażu zawodowego, (m.in. poprzez refundację pracodawcom składek na ubezpieczenia społeczne za zatrudnienie bezrobotnego do 30 roku życia podejmującego pierwszą pracę, czy poprzez zwolnienie pracodawców z obowiązku odprowadzania składek na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych za zatrudnione osoby w wieku do 30 r.ż.), jak też poprzez nowe instrumenty kierowane bezpośrednio do

Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

Departament Rynku Pracy

młodzieży, takie jak bon szkoleniowy, bon stażowy, bon na zasiedlenie w związku z podjęciem pracy poza miejscem zamieszkania, czy bon zatrudnieniowy.

3.1. Prace interwencyjne i roboty publiczne

W 2015 roku prace interwencyjne podjęło 22,7 tys. bezrobotnych zamieszkałych na wsi, tj. o 6,2 tys. osób (37,6%) więcej niż w roku poprzednim. Na ogólną liczbę 44,5 tys. osób zatrudnionych przy pracach interwencyjnych, 50,9% stanowili bezrobotni z terenów wiejskich.

Roboty publiczne, czyli zatrudnienie przy wykonywaniu prac organizowanych przez gminy, organizacje pozarządowe oraz spółki wodne i ich związki rozpoczęło w 2015 roku 20,4 tys. bezrobotnych z obszarów wiejskich, tj. o 1,9 tys. (10,5%) więcej niż rok wcześniej. W bilansie całego odpływu z tytułu podjęcia robót publicznych, podjęcia robót przez bezrobotnych zamieszkałych na wsi stanowiły 54,8% (w roku 2014 – 56,7%).

Wymienione formy subwencjonowanego zatrudnienia, są skuteczną formą pomocy bezrobotnym z obszarów wiejskich. Przy stosunkowo niskich kosztach ich organizacji, dając bezrobotnym tymczasowe zatrudnienie, pozwalają im uaktywnić się zawodowo oraz przerwać bezrobocie długotrwałe.

3.2. Podjęcie działalności gospodarczej przez bezrobotnego, refundacja kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy podmiotowi zatrudniającemu bezrobotnego

W 2015 r. dotacje na podjęcie działalności gospodarczej otrzymało 19,5 tys. osób zamieszkałych na wsi, czyli o 1,8 tys. (8,3%) mniej niż w poprzednim roku. Bezrobotni mieszkańcy wsi stanowili 41,4% ogólnej liczby osób, którym udzielono pomocy przy tworzeniu własnego miejsca pracy. Odsetek ten był o 0,1 punktu procentowego niższy niż w roku 2014. Działalność gospodarczą w ramach bonu na zasiedlenie rozpoczęło 39 osób zamieszkałych na wsi, tj. 31,7% ogółu bezrobotnych, którzy rozpoczęli działalność w ramach tej nowej formy wsparcia.

Pracę dzięki refundacji kosztów zatrudnienia (wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy) podjęło 20,2 tys. bezrobotnych z obszarów wiejskich, tj. 44,8% ogółu bezrobotnych korzystających z tej formy pomocy. W porównaniu do 2014 r. ich liczba była wyższa o 1,1 tys., tj. o 6,0%.

3.3. Szkolenia

W omawianym roku szkolenia, czyli zajęcia mające na celu uzyskanie, uzupełnienie lub doskonalenie umiejętności i kwalifikacji zawodowych rozpoczęło 28,9 tys. bezrobotnych zamieszkałych na wsi. W porównaniu do sytuacji sprzed roku oznacza to spadek o 3,4 tys. osób (o 10,6%). W odniesieniu do bezrobotnych z obszarów miejskich, odsetek podejmujących tę formę aktywizacji pozostawał na takim samym poziomie, wynoszącym 2,6% odpływu. Bezrobotni zamieszkali na wsi stanowili 42,8% ogółu bezrobotnych, którzy rozpoczęli szkolenia. W porównaniu z 2014 r. odsetek ten zwiększył się o 1,7 punktu procentowego. Z wymienionej wyżej liczby, 2,9 tys. bezrobotnych do 30 r.ż. zamieszkałych na wsi rozpoczęło szkolenia w ramach bonu szkoleniowego. Stanowili oni 48,8% bezrobotnych, którzy rozpoczęli szkolenie w ramach tej nowej formy.

3.4. Staże, przygotowanie zawodowe dorosłych

Staż i przygotowanie zawodowe dorosłych są formami, które odbywają się na mocy umowy zawartej przez starostę z pracodawcą i według ściśle określonego programu. Celem stażu jest „nabycie przez bezrobotnego umiejętności praktycznych do wykonywania pracy przez realizację zadań w miejscu pracy”. Przygotowanie zawodowe dorosłych jest natomiast „instrumentem aktywizacji w formie praktycznej nauki zawodu dorosłych lub przyuczenia do pracy dorosłych, realizowanym według programu obejmującego nabywanie umiejętności praktycznych i wiedzy teoretycznej, zakończonego egzaminem”.

W 2015 r. staże i przygotowanie zawodowe dorosłych rozpoczęło odpowiednio 101,6 tys. oraz 0,1 tys. bezrobotnych z terenów wsi. Odnosząc się do ogólnej liczby wyrejestrowań z ewidencji bezrobotnych z tytułu podjęcia tych form, odsetek bezrobotnych zamieszkałych na wsi wynosił odpowiednio 47,8% i 36,3%. W odniesieniu do poprzedniego roku

Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

Departament Rynku Pracy

odnotowano spadek o 3,3% podjęć staży przez bezrobotnych zamieszkałych na wsi, natomiast podjęcia przygotowania zawodowego były wyższe o 130,9%. W miastach liczba bezrobotnych podejmujących staże spadła również o 3,3%, odnotowano też, ale słabszy niż na wsi, wynoszący 8,4%, wzrost aktywizacji w formie praktycznej nauki zawodu lub przyuczenia do pracy. Mimo spadku podjęć staży, była to forma na którą skierowano relatywnie największą liczbę bezrobotnych, tak z obszarów wiejskich, jak i miast. W omawianym roku w ramach bonu stażowego tę formę wsparcia rozpoczęło 9,1 tys. bezrobotnych, w tym 4,1 tys. zamieszkałych na wsi, tj. 45,5%.

3.5. Prace społecznie użyteczne

Prace społecznie użyteczne są formą ograniczania bezrobocia, kierowaną do bezrobotnych bez prawa do zasiłku. Organizowane są przez gminę w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej, organizacjach lub instytucjach statutowo zajmujących się pomocą charytatywną lub na rzecz społeczności lokalnych.

W 2015 r. prace społecznie użyteczne podjęło 22,4 tys. bezrobotnych zamieszkałych na wsi. W porównaniu do poprzedniego roku liczba podjęć tego rodzaju pracy wzrosła o 0,7 tys. osób (3,0%). Podobnie jak w przypadku staży, odsetek bezrobotnych zamieszkałych na wsi, którzy podjęli prace społecznie użyteczne był relatywnie wysoki i wyniósł 49,7%. W 2014 r. odsetek ten był nieco wyższy, bezrobotni zamieszkali na wsi stanowili bowiem 50,6% wszystkich bezrobotnych, którzy w tym okresie rozpoczęli prace społecznie użyteczne. W ramach Programu Aktywizacja i Integracja (PAI) prace społecznie użyteczne rozpoczęło 2,8 tys. bezrobotnych z terenów wiejskich, tj. 44,7% ogółu bezrobotnych, którzy w 2015 r. rozpoczęli pracę w ramach tej formy.

3.6. Poradnictwo zawodowe

W 2015 r. odnotowano wyraźny spadek ogólnej liczby bezrobotnych korzystających z usługi poradnictwa indywidualnego – aż o 248,9 tys., tj. o 48,8% w odniesieniu do poprzedniego roku. Liczba bezrobotnych zamieszkałych na wsi, którzy skorzystali z tej formy pomocy zmniejszyła się w tym czasie o 111,0 tys. osób (50,0%), podczas gdy bezrobotnych z miast o 137,9 tys. osób (47,9%). Tym samym liczba bezrobotnych objętych tą usługą wyniosła 261,2 tys. osób, z których 111,2 tys. (42,6%) mieszkało na wsi. W poprzednim roku odsetek ten wynosił 43,6%.

Tab. 4. Bezrobotni zamieszkali na wsi korzystający z usług poradnictwa indywidualnego

Rok	Bezrobotni, którzy skorzystali z usług poradnictwa indywidualnego	w tym zamieszkali na wsi	
		w tysiącach	w %
2015	261,2	111,2	42,6

Z usługi poradnictwa grupowego skorzystało w omawianym roku 66,4 tys. bezrobotnych, w tym 30,1 tys. (45,3%) zamieszkałych na terenach wiejskich. W odniesieniu do 2014 r. oznacza to spadek liczby bezrobotnych korzystających z porad grupowych o 52,9 tys. osób, tj. o 44,3%. Spadek ten odnosił się do bezrobotnych mieszkańców wsi, których liczba na przestrzeni roku zmniejszyła się o 26,5 tys. osób, tj. o 46,8%, jak i do uczestników zamieszkałych w miastach, których liczba była niższa o 26,4 tys., tj. o 42,1%.

W realizowanych w ramach poradnictwa zawodowego szkoleń z zakresu aktywnego poszukiwania pracy, w 2015 r. wzięło udział 4,9 tys. bezrobotnych, w tym 1,6 tys. (31,4%) zamieszkałych na wsi. Łączna liczba uczestników korzystających z tej formy aktywizacji spadła w odniesieniu do 2014 r. o 2,9 tys. osób, tj. o 36,9%, w tym liczba uczestników z terenów wiejskich była niższa o 1,5 tys., tj. o 48,3%

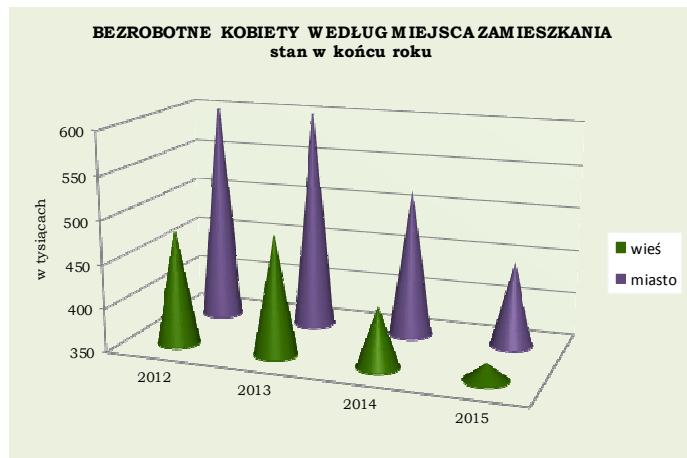
4. Zróżnicowanie bezrobotnych zamieszkałych na wsi według wybranych cech demograficzno-społecznych

4.1. Struktura bezrobotnych według płci

Analiza bezrobocia rejestrowanego według płci pokazuje, że od początku lat dziewięćdziesiątych charakteryzuje się ono przewagą liczebną kobiet. Biorąc pod uwagę

Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej **Departament Rynku Pracy**

wymienione wcześniej okresy kształtowania się poziomu bezrobocia, a zwłaszcza jego obniżanie się w poprzednich latach widać, że tempo spadku liczby bezrobotnych było wyraźnie słabsze wśród kobiet.

miast w latach następnym, tj. 2012-2014, wśród mężczyzn.

W 2015 roku, przy odnotowanym ogólnym spadku bezrobocia o 14,3%, wyraźnie widać, że był on silniejszy wśród mężczyzn (o 15,6%, tj. o 138,3 tys.), podczas gdy liczba kobiet zmalała o 123,5 tys. (o 13,1%), co miało wpływ na wzrost ich udziału w bezrobociu ogółem do 52,2%, wobec 51,5% w końcu 2014 r.

Odnosząc się do bezrobocia na obszarach wiejskich, w końcu 2015 r. w powiatowych urzędach pracy zarejestrowanych było 369,2 tys. kobiet zamieszkałych na wsi. Stanowiły one 52,6% ogółu bezrobotnych mieszkańców wsi. Widać więc, że w populacji bezrobotnych zamieszkałych na wsi przeważają kobiety. W porównaniu ze stanem w końcu 2014 r. ich liczba spadła o 50,7 tys., tj. o 12,1%, zwiększył się natomiast o 0,9 punktu procentowego udział kobiet w ogólnej liczbie bezrobotnych z terenów wiejskich. Wśród bezrobotnych kobiet zamieszkałych w miastach bezrobocie spadło w tym okresie o 14,0% (o 72,8 tys.).

Najsilniejsze tempo spadku bezrobocia wśród kobiet zamieszkałych na wsi odnotowano w województwach: wielkopolskim (o 17,3%), pomorskim (o 17,0%), lubuskim (o 17,0%), dolnośląskim (o 16,0%), śląskim (o 13,6%), relatywnie słabe w lubelskim (o 6,2%) i podlaskim (o 6,2%). Należy też zaznaczyć, że spadek bezrobocia wśród kobiet odnotowano we wszystkich województwach.

Biorąc pod uwagę przestrzenne zróżnicowanie bezrobocia kobiet, najwyższy ich odsetek wśród bezrobotnych zamieszkałych na wsi, zanotowano w województwach: wielkopolskim (59,4%), pomorskim (59,0%), kujawsko-pomorskim (57,5%), zachodniopomorskim (56,3%), opolskim (55,2%), małopolskim (55,1%) oraz lubuskim (54,7%). Relatywnie najniższy w podlaskim (44,4%), mazowieckim (47,7%), lubelskim (49,0%) i świętokrzyskim (49,4%).

Mając na uwadze strukturę wiekową bezrobotnych kobiet zamieszkałych na wsi, według stanu w końcu 2015 r., największy ich odsetek lokował się w przedziale 25-34 lata oraz w przedziale 35-44 lata, odpowiednio na poziomie 33,6% i 21,6%. Najniższy, wynoszący 0,9%, był odsetek mieszkanek wsi w wieku 60 lat i więcej oraz w wieku 55-59 lat – 7,6%. Generalnie, nadal populacja bezrobotnych mieszkanek wsi, tak jak i ogółu ludności wiejskiej pozostaje młodsza niż w miastach, gdzie udział bezrobotnych kobiet w wieku 25-34 lata oraz 35-44 lata wynosił pod koniec omawianego roku odpowiednio 30,5% i 24,1%, a w przedziałach wiekowych 55-59 lat oraz 60 lat i więcej odpowiednio – 12,7% i 1,7%.

Mniej korzystna z punktu widzenia potencjalnych zasobów pracy pozostaje dla bezrobotnych mieszkanek wsi struktura wykształcenia. W końcu 2015 r., 49,3% z nich posiadało wykształcenie poniżej średniego, 13,2% wyższe, podczas gdy w miastach 41,9% bezrobotnych kobiet legitymowało się wykształceniem mniej niż średnim, a 19,4% wyższym.

Wyższy na wsi niż w miastach pozostaje odsetek kobiet poszukujących pracy powyżej 12 miesięcy od momentu zarejestrowania się w urzędzie pracy. W końcu 2015 r. stanowiły

Tendencje te utrzymywały się do końca 2007 r., w 2008 r. zostały jednak odwrócone. W 2009 r. przy ogólnie wysokim (o 28,4%) wzroście bezrobocia, odnotowano zarówno wzrost bezrobocia kobiet i mężczyzn (odpowiednio o 16,0% i o 44,7%). Tempo wzrostu bezrobocia wśród kobiet było więc wyraźnie słabsze.

W kolejnych latach przy niższym tempie wzrostu ogólnej liczby bezrobotnych, również w mniejszym stopniu wzrastała liczba bezrobotnych kobiet i mężczyzn, niemniej jednak tempo wzrostu w latach 2010 i 2011 było silniejsze wśród kobiet, nato-

Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

Departament Rynku Pracy

one 44,0% bezrobotnych mieszkanek wsi, podczas gdy w miastach 41,9%. Na przestrzeni omawianego roku odsetek ten uległ zmniejszeniu, tak w miastach (o 1,6 punktu), jak i na wsi (o 2,2 punktu). Zmniejszenie odsetka pozostających bez pracy ponad rok, podobnie jak i spadek odsetka bezrobotnych kobiet z wykształceniem wyższym, można uznać za pozytywną zmianę w strukturze bezrobocia kobiet zamieszkałych na wsi.

Analizując strukturę bezrobocia kobiet z terenów wiejskich należy też podkreślić, że w największym stopniu bezrobocie dotyka osoby bez doświadczenia zawodowego oraz z krótkim stażem pracy. W końcu 2015 r., 22,1% bezrobotnych kobiet zamieszkałych na wsi nie posiadało żadnego doświadczenia zawodowego (brak stażu), a odsetek bezrobotnych ze stażem do 5 lat pracy kształtował się na poziomie 44,6% (w 2014 r. odpowiednio 23,9% i 42,8%). Wśród bezrobotnych mieszkanek miast proporcje te w omawianym roku kształtowały się następująco – 14,3% nie posiadało żadnego stażu pracy, 40,7% staż do 5 lat (w 2014 r. odpowiednio 15,4% i 39,4%). Jeżeli chodzi o doświadczenie zawodowe widoczne są więc wyraźne dysproporcje między bezrobotnymi kobietami z obszarów miejskich i wiejskich, na niekorzyść tych drugich.

4.2. Struktura bezrobotnych zamieszkałych na wsi według wieku

W okresie do 2009 r., kiedy to obserwowany był ogólny spadek bezrobocia, najliczniejsze grupy bezrobotnych zamieszkałych na wsi stanowiły osoby w wieku 25-34 lata oraz w wieku 18-24 lata, a więc zdecydowanie młode. Stosunkowo wysoki był również odsetek bezrobotnych w grupie wiekowej 45-54 lata. Podkreślić jednak należy, że udział bezrobotnych z najmłodszych grup wiekowych w ogólnej liczbie bezrobotnych mieszkańców wsi systematycznie się zmniejszał. Następował natomiast wzrost udziału bezrobotnych w starszych kategoriach wiekowych. Tendencje te utrzymywały się w kolejnych latach. W końcu omawianego 2015 r. najliczniejsze grupy wśród bezrobotnych mieszkańców wsi nadal stanowiły osoby z przedziałów wiekowych 25-34 lata (28,6%) oraz 18-24 lata (20,0%). Relatywnie wysoki, na poziomie 19,8% (139,3 tys.) pozostawał odsetek osób w grupie wiekowej 35-44 lata. Wyraźnie więc widać, że prawie 70,0% bezrobotnych mieszkańców wsi nie przekroczyło 44 roku życia, tj. wieku mobilnego z punktu widzenia zasobów pracy. Najmniej liczną grupę – 4,5% (31,6 tys.) z ogółu bezrobotnych zamieszkałych na wsi - stanowiły osoby w przedziale wiekowym 60 lat i więcej.

W porównaniu do stanu sprzed roku, spadek bezwzględnej liczby bezrobotnych zamieszkałych na wsi, miał miejsce we wszystkich kategoriach wiekowych, z wyjątkiem kategorii w przedziale 60 lat i więcej, która wzrosła o 2,9 tys. osób. Biorąc natomiast pod uwagę udział procentowy w stosunku do ogółu bezrobotnych z terenów wiejskich, spadek odnotowano w grupie wiekowej 18-24 lata (o 1,7 punktu procentowego) oraz w grupie wiekowej 25-34 lata (o 0,1 p. proc.), wzrost w grupach wiekowych: 35-44 lata (o 0,2 punktu), 55-59 lat (o 0,6 punktu) oraz 60 lat i więcej (1,0 punktu). W końcu 2015 r. bezrobotni z wymienionych przedziałów wiekowych stanowili odpowiednio 19,8%, 9,8% i wymienione 4,5% ogółu bezrobotnych.

W 2009 r. przy wysokim poziomie wzrostu bezrobocia, średni wiek bezrobotnych wynosił 36,7 lat i wzrastał w kolejnych latach, do 39,1 lat w końcu 2014 r. W końcu 2015 r. przeciętny wiek bezrobotnych kształtował się na poziomie 39,7 lat (w tym 41,1 lat w miastach i 37,9 lat na wsi). Podwyższenie średniego wieku bezrobotnych wynikało z faktu, że w omawianym roku odnotowano wzrost liczby bezrobotnych w najstarszej kategorii wiekowej, tj. 60 lat i więcej o 10,2%, przy jednoczesnym spadku o 16,7% liczby bezrobotnych do 35 roku życia (w tym w grupie 18-24 lata aż o 20,3%).

Tab. 5. Średni wiek bezrobotnych zamieszkałych na wsi (w latach)

Wyszczególnienie	2014	2015
Ogółem	39,1	39,7
Miasta	40,5	41,1
Wieś	37,2	37,9

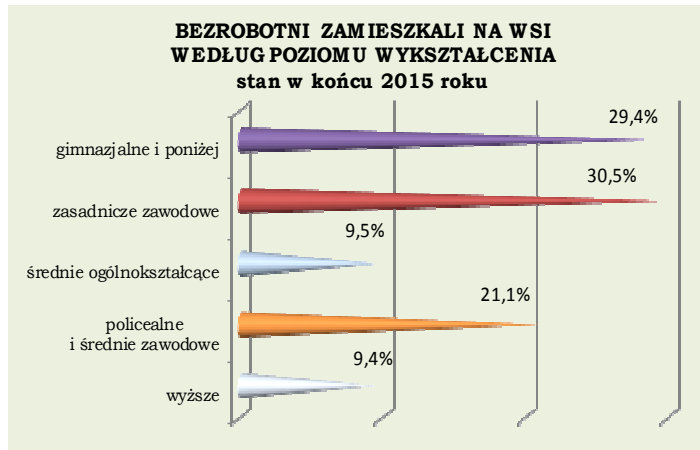
Generalnie można stwierdzić, że zarówno na obszarach wiejskich, jak i w miastach, obserwowany jest proces starzenia się bezrobotnych, wyrażający się wzrostem udziału procentowego osób w najstarszych grupach wiekowych w bezrobociu ogółem. Należy przy tym podkreślić, że wzrost ten był w 2015 r. na wsi silniejszy. Odsetek bezrobotnych w wieku

Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej Departament Rynku Pracy

mobilnym pozostaje na wsi nadal wyższy niż w miastach, na niższym natomiast poziomie kształtuje się odsetek osób w starszych grupach wiekowych, tj. powyżej 55 roku życia. Jak podano wcześniej, bezrobotni mieszkańcy wsi w wieku mobilnym, czyli do 44 roku życia, w końcu 2015 r. stanowili 68,4% ogółu bezrobotnych z terenów wiejskich, podczas gdy w miastach 60,3%. Odsetek bezrobotnych powyżej 55 roku życia wynosił na wsi 14,3%, w miastach 20,4%. Potencjalnie więc, struktura wiekowa bezrobotnych na obszarach wiejskich wydaje się być korzystniejsza niż w miastach.

4.3. Bezrobotni zamieszkali na wsi według poziomu wykształcenia

Wykształcenie jest czynnikiem bardziej niż wiek różnicującym sytuację bezrobotnego na rynku pracy. Ograniczona w stosunku do podaży siły roboczej liczba miejsc pracy oraz występująca na rynku pracy konkurencja powodują większe trudności w znalezieniu pracy

przede wszystkim przez osoby, które utraciły pracę i mają niski poziom wykształcenia, ale i przez osoby dotychczas niepracujące, wchodzące na rynek pracy. Sytuacja ta sprawia, że coraz większa liczba osób, w tym także zamieszkałych na wsi podwyższa swoje kwalifikacje. Powoduje jednak równocześnie, że większa liczba osób, mimo relatywnie wysokiego poziomu wykształcenia nie może znaleźć pracy, co znajduje odzwierciedlenie w systematycznym wzroście udziału osób posiadających wykształcenie wyższe w ogólnej liczbie bezrobotnych.

Wzrost ten dotyczy zarówno bezrobotnych zamieszkałych w miastach, jak i na wsi. Podkreślić należy, że pomimo występujących tendencji wzrostowych w tym zakresie, poziom wykształcenia bezrobotnych zamieszkałych na terenach wiejskich pozostaje niższy niż w miastach.

W końcu 2015 r. najliczniejszą grupę wśród bezrobotnych zamieszkałych na wsi stanowiły osoby posiadające wykształcenie zasadnicze zawodowe oraz gimnazjalne i poniżej gimnazjalnego (30,5% i 29,4%). Wykształcenie wyższe posiadało 9,4%.

W miastach odsetek osób o najniższym poziomie wykształcenia, czyli gimnazjalnym i poniżej gimnazjalnego wynosił 26,3%, zasadniczym zawodowym 24,5%, wyższym 15,6%. Należy przy tym podkreślić, że przy spadku bezrobocia na wsi, w jego strukturze według poziomu wykształcenia odnotowano wzrost udziału procentowego w grupie legitymującej się wykształceniem wyższym (o 0,4 punktu procentowego) oraz w grupie z wykształceniem gimnazjalnym i poniżej (o 0,2 punktu).

Struktura bezrobotnych z obszarów wiejskich pod względem poziomu wykształcenia, tak jak i struktura ludności z tych obszarów, nadal kształtuje się niekorzystnie w odniesieniu do mieszkańców miast.

4.4. Bezrobotni mieszkańcy wsi według czasu pozostawania bez pracy

Długie pozostawanie bez pracy zmniejsza szanse na znalezienie zatrudnienia, co z kolei wpływa na obniżenie statusu materialnego oraz społecznego osób bezrobotnych i ich rodzin. Rosnące oczekiwania pracodawców i związana z nimi konieczność zmiany lub podwyższenia kwalifikacji przez osoby poszukujące pracy nie są czynnikami sprzyjającymi skracaniu okresu pozostawania bez zatrudnienia. Osoby, które dłużej pozostają bez pracy trudniej aktywizować. Często też zniechęcenie bezskutecznością znalezienia pracy w długim okresie czasu, staje się przyczyną bierności zawodowej. Zjawisko długotrwałego bezrobocia jest tym bardziej niepokojące, że dotyka w większej mierze ludzi młodych, o niskim poziomie wykształcenia, legitymujących się krótkim okresem zatrudnienia lub nieposiadających stażu pracy i dotyczy zarówno mieszkańców miast, jak i wsi.

Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
Departament Rynku Pracy

W końcu 2015 r. zaewidencjonowanych było 620,9 tys. osób pozostających bez pracy powyżej 12-tu miesięcy od momentu zarejestrowania się. Osoby te stanowiły 39,7% bezrobotnych ogółem. W kategorii tej, jak w całej populacji bezrobotnych, przeważali mieszkańcy miast.

Bezrobotni pozostający bez pracy od ponad roku zamieszkali w miastach, w liczbie 339,8 tys. osób, stanowili 39,4% ogółu bezrobotnych tej kategorii, podczas gdy na wsi, w liczbie 281,0 tys. – 40,1%. Na przestrzeni roku dynamika spadku bezrobocia wśród tej kategorii była słabsza na wsi i wynosiła 18,1%, podczas gdy w miastach 18,5%. Sytuacja bezrobotnych z terenów wiejskich w zakresie skrócenia czasu poszukiwania pracy była więc gorsza niż mieszkańców miast. W omawianym 2015 r. średni czas pozostawania bez pracy wśród bezrobotnych zamieszkałych na wsi wynosił 12,7 miesiący, wśród bezrobotnych mieszkańców miast 12,5 miesiąca. W 2014 r. proporcje te były odwrotne i kształtowały się na poziomie 12,8 miesiący na wsi oraz 13,0 miesiący w miastach. Generalnie jednak na przestrzeni roku średni czas pozostawania w rejestrach urzędów pracy uległ skróceniu.

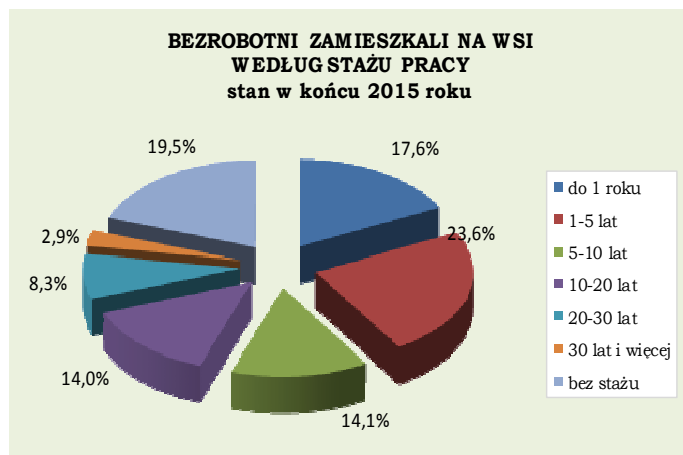
Tab. 6. Średni czas pozostawania bez pracy bezrobotnych zamieszkałych na wsi (w miesiącach)

Wyszczególnienie	2014	2015
Ogółem	12,9	12,6
Miasta	13,0	12,5
Wieś	12,8	12,7

Spośród bezrobotnych pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy zamieszkałych na wsi, aż 38,8% nie przekroczyło 35 roku życia, podczas gdy w miastach odsetek ten wynosił 26,5%. Wykształcenie wyższe posiadało 6,9%, poniżej średniego 66,0%, w miastach odpowiednio 12,6% i 54,9%.

Bezrobotni zamieszkali na wsi pozostający w rejestrach urzędów pracy powyżej 12 miesięcy są więc generalnie młodszy, ale gorzej wykształceni niż mieszkańcy miast. Przy słabszym tempie spadku bezrobocia odnoszącym się do całej populacji zamieszkałych na wsi, jak i do grupy pozostającej bez pracy ponad rok, średni czas pozostawania bez pracy jest wśród bezrobotnych zamieszkałych na wsi nieco dłuższy.

4.5. Staż pracy bezrobotnych zamieszkałych na wsi

W strukturze bezrobotnych zamieszkałych na wsi najliczniejszą grupą pozostają osoby, o krótkim nieprzekraczającym 5 lat stażu pracy oraz osoby, które przed zarejestrowaniem się w urzędzie pracy nigdy nie pracowały. W końcu 2015 r. stanowiły one odpowiednio 41,2% oraz 19,5% ogółu populacji bezrobotnych zamieszkałych na terenach wiejskich. Widać więc wyraźnie, że ponad 60% populacji bezrobotnych z tych obszarów miała niewielki, bądź nie posiadała wcale, preferowanego przez pracodawców stażu zawodowego. Dla porównania w miastach odsetek bezrobotnych ze stażem do 5 lat pracy wynosił 38,7%, natomiast bez stażu 13,2%. Najmniejszy odsetek odnosił się do osób z 30 letnim stażem i więcej. Stanowiły one 2,9% ogółu bezrobotnych z obszarów wiejskich, wobec 4,9% w miastach.

W końcu 2015 r. liczba bezrobotnych bez stażu zamieszkałych na terenach wiejskich wynosiła 136,8 tys. i na przestrzeni roku zmniejszyła się o 34,2 tys. osób, tj. o 20,0%. W miastach odnotowano w tym okresie spadek o 31,1 tys. osób (o 21,5%), które dotychczas nie pracowały.

V. PODSUMOWANIE

W 2015 roku tempo wzrostu gospodarczego w Polsce było nieco szybsze niż przed rokiem. Wraz ze wzrostem gospodarczym, na rynku pracy w kolejnych kwartałach omawianego roku również obserwowano stopniową poprawę. Według BAEL, w ujęciu rocznym (IV kwartał 2014 r. = 100) odnotowano dodatnią dynamikę wzrostu liczby pracujących ogółem (o 1,6%), oraz w odniesieniu do pracujących zamieszkałych na wsi (o 1,2%), jak i w miastach (o 1,9%). Skutkowało to wzrostem wskaźnika zatrudnienia w miastach – o 1,0 punktu procentowego, do poziomu 52,9% i o 0,6 punktu, do poziomu 52,0% na obszarach wiejskich. Należy jednak podkreślić, że wartość tego wskaźnika dla wsi, tak jak w poprzednim roku, była niższa niż w miastach. Słabsze w omawianym okresie było również tempo spadku bezrobocia rejestrowanego na obszarach wiejskich (13,6% wobec 14,9% w miastach), co znalazło przełożenie we wzroście odsetka bezrobotnych zamieszkałych na wsi z 44,5% w końcu 2014 r., do 44,9% w końcu 2015 r. Podobnie jak rok temu, najwyższy udział bezrobocia rejestrowanego na wsi występował w województwach Polski południowej i południowo-wschodniej, a więc w rejonach o najwyższym udziale mieszkańców wsi w ogólnej liczbie ludności.

W omawianym 2015 roku w odniesieniu do roku poprzedniego, tak na wsi jak i w miastach, płynność bezrobocia charakteryzowała się zmniejszeniem napływu oraz odpływu bezrobotnych z rejestrów urzędów pracy. W miastach napływ, w stosunku do napływu z 2014 r. spadł o 4,3%, na wsi o 2,2%. W miastach, odpływ z bezrobocia w porównaniu z poprzednim rokiem był niższy o 6,2%, na wsi o 4,7%. Podjęcia pracy stanowiły 49,0% odpływu bezrobotnych zamieszkałych na wsi i 48,7% odpływu bezrobotnych zamieszkałych w miastach. Należy przy tym podkreślić, że liczba osób podejmujących pracę była wyższa niż przed rokiem i wzrost ten odnosił się do mieszkańców zarówno miast i wsi.

Z punktu widzenia zasobów pracy struktura wiekowa bezrobotnych z obszarów wiejskich, z racji wysokiego odsetka ludzi młodych, jest potencjalnie korzystniejsza niż w miastach. W końcu 2015 r. z ogółu bezrobotnych zamieszkałych na wsi, bezrobotni w wieku 18-34 lata stanowili 48,6%, podczas gdy w miastach odsetek ten wynosił 37,8%. Niekorzystna w stosunku do bezrobotnych w miastach pozostaje natomiast struktura poziomu wykształcenia. Niski poziom wykształcenia zmniejsza szanse bezrobotnych zamieszkałych na wsi na znalezienie zatrudnienia poza rolnictwem, tak w miejscu zamieszkania, jak i poza nim. W końcu 2015 r. aż 59,9% bezrobotnych z obszarów wiejskich legitymowało się wykształceniem poniżej średniego, w miastach odsetek ten wynosił 50,8%.

Zgodnie z wynikami opracowanej przez Główny Urząd Statystyczny, prognozy ludności na lata 2014–2050, do końca tego okresu będziemy obserwować ubytek ludności w miastach, natomiast na terenach wiejskich do 2030 roku liczebność zamieszkującej tam populacji będzie wzrastała. Na przebieg zmian w liczebności populacji na terenach miejskich i wiejskich w znacznym stopniu wpływają również obserwowane od kilku lat zmiany w charakterze migracji. Wyraźnie widoczne jest zmniejszenie znaczenia migracji stałych, na rzecz migracji związanych z pracą lub nauką oraz rosnące migracje z miast na tereny wiejskie, zwłaszcza wokół dużych aglomeracji miejskich. Zmiany te powodowane są niższymi kosztami utrzymania na tych obszarach, jak też są wyrazem rosnącego statusu ekonomicznego, umożliwiającego zamieszkanie w korzystniejszym ekologicznie rejonie. Biorąc pod uwagę aktywizację osób bezrobotnych zamieszkałych na wsi, w 2015 r. relatywnie dużo z nich skorzystało z usługi poradnictwa indywidualnego (42,6% ogółu bezrobotnych), podjęło pracę sezonową (51,8% ogółu bezrobotnych podejmujących tę pracę), skierowanych zostało do prac subsydiowanych, w tym zwłaszcza do robót publicznych (54,8% ogółu podjęć robót) oraz do prac interwencyjnych (50,9% ogółu podjęć tej formy zatrudnienia). Z nowych form aktywizacji, wprowadzonych nowelą ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, skorzystało 23,4 tys. bezrobotnych z obszarów wiejskich, tj. 45,6% ogółu bezrobotnych korzystających z nowych form wsparcia. Należy zaznaczyć, że najwięcej bezrobotnych zamieszkałych na wsi rozpoczęło staże w ramach bonu stażowego – 4,1 tys., tj. 45,5% z ogółu bezrobotnych odbywających staże po otrzymaniu bonu stażowego.

Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
Departament Rynku Pracy

Struktura bezrobotnych ogółem oraz zamieszkałych na wsi i w miastach w końcu okresu sprawozdawczego

Wyszczególnienie		Zarejestrowani bezrobotni ogółem w końcu 2015 r.		Bezrobotni zamieszkaali na wsi w końcu 2015 r.		Bezrobotni zamieszkaali na wsi w % do ogółem zarejestrowanych w końcu 2015 r.	Wzrost /spadek liczby bezrobotnych zamieszkałych na wsi w porównaniu do stanu w końcu 2014 r.		Bezrobotni zamieszkaali w miastach w końcu 2015 r.		Bezrobotni zamieszkaali w miastach w % do ogółem zarejestrowanych w końcu 2015 r.	Wzrost /spadek liczby bezrobotnych zamieszkałych w miastach w porównaniu do stanu w końcu 2014 r.	
		w liczbach bezwzględnych	ogółem = 100 %	w liczbach bezwzględnych	ogółem = 100 %		w liczbach bezwzględnych	w %	w liczbach bezwzględnych	ogółem = 100 %		w liczbach bezwzględnych	w %
Ogółem		1 563 339	100,0	701 594	100,0	44,9	-110 496	-13,6	861 745	100,0	55,1	-151 345	-14,9
płeć	kobiety	816 138	52,2	369 189	52,6	45,2	-50 677	-12,1	446 949	51,9	54,8	-72 833	-14,0
	mężczyźni	747 201	47,8	332 405	47,4	44,5	-59 819	-15,3	414 796	48,1	55,5	-78 512	-15,9
prawo do zasiłku	z prawem do zasiłku	217 315	13,9	94 760	13,5	43,6	-9 458	-9,1	122 555	14,2	56,4	-15 605	-11,3
	bez prawa do zasiłku	1 346 024	86,1	606 834	86,5	45,1	-101 038	-14,3	739 190	85,8	54,9	-135 740	-15,5
czas pozostawania bez pracy w miesiącach	do 1	159 332	10,2	70 601	10,1	44,3	-6 821	-8,8	88 731	10,3	55,7	-6 740	-7,1
	1-3	299 709	19,2	135 839	19,4	45,3	-12 121	-8,2	163 870	19,0	54,7	-20 023	-10,9
	3-6	235 270	15,0	106 066	15,1	45,1	-13 297	-11,1	129 204	15,0	54,9	-20 385	-13,6
	6-12	248 173	15,9	108 051	15,4	43,5	-16 089	-13,0	140 122	16,3	56,5	-27 164	-16,2
	12-24	241 402	15,4	107 773	15,4	44,6	-37 874	-26,0	133 629	15,5	55,4	-48 139	-26,5
	pow. 24	379 453	24,3	173 264	24,7	45,7	-24 294	-12,3	206 189	23,9	54,3	-28 894	-12,3
poziom wykształcenia	wyższe	200 245	12,8	65 750	9,4	32,8	-7 511	-10,3	134 495	15,6	67,2	-17 685	-11,6
	policealne i średnie zawodowe	340 799	21,8	148 368	21,1	43,5	-25 194	-14,5	192 431	22,3	56,5	-35 048	-15,4
	ogólnokształcące	164 558	10,5	66 998	9,5	40,7	-10 326	-13,4	97 560	11,3	59,3	-16 971	-14,8
	zasadnicze zawodowe	424 924	27,2	214 045	30,5	50,4	-36 847	-14,7	210 879	24,5	49,6	-42 496	-16,8
	gimnazjalne i poniżej	432 813	27,7	206 433	29,4	47,7	-30 618	-12,9	226 380	26,3	52,3	-39 145	-14,7
staż pracy w latach	do 1 roku	278 514	17,8	123 386	17,6	44,3	-9 755	-7,3	155 128	18,0	55,7	-17 838	-10,3
	1-5	343 898	22,0	165 640	23,6	48,2	-23 827	-12,6	178 258	20,7	51,8	-29 830	-14,3
	5-10	226 993	14,5	98 838	14,1	43,5	-15 110	-13,3	128 155	14,9	56,5	-20 712	-13,9
	10-20	238 101	15,2	98 527	14,0	41,4	-15 062	-13,3	139 574	16,2	58,6	-24 042	-14,7
	20-30	163 411	10,5	58 331	8,3	35,7	-9 958	-14,6	105 080	12,2	64,3	-20 060	-16,0
	30 i więcej	62 277	4,0	20 108	2,9	32,3	-2 624	-11,5	42 169	4,9	67,7	-7 762	-15,5
	bez stażu	250 145	16,0	136 764	19,5	54,7	-34 160	-20,0	113 381	13,2	45,3	-31 101	-21,5
	18-24	236 837	15,1	140 381	20,0	59,3	-35 810	-20,3	96 456	11,2	40,7	-29 305	-23,3
wiek w latach	25-34	429 799	27,5	200 710	28,6	46,7	-32 708	-14,0	229 089	26,6	53,3	-46904	-17,0
	35-44	332 887	21,3	139 253	19,8	41,8	-20 141	-12,6	193 634	22,5	58,2	-29097	-13,1
	45-54	287 907	18,4	120 993	17,2	42,0	-18 996	-13,6	166 914	19,4	58,0	-32711	-16,4
	55-59	185 599	11,9	68 662	9,8	37,0	-5 762	-7,7	116 937	13,6	63,0	-16923	-12,6
	60 i więcej	90 310	5,8	31 595	4,5	35,0	2 921	10,2	58 715	6,8	65,0	3595	6,5

Źródło: sprawozdanie MPiPS-01 "O rynku pracy" oraz załączniki 1 i 5 do sprawozdania